

Azərbaycan Respublikası üzrə ölkə inkişafına əməkdaşlıq siyasəti

yanvar, 2021-ci il

1. Azərbaycana yönəlmiş inkişaf üçün əməkdaşlığın məqsədi

Azərbaycan Qafqaz regionunda zəngin enerji ehtiyatlarına malik olub, Mərkəzi Asiya ölkələri, Xəzər regionu və Avropanı birləşdirən enerji və logistik dəhlizə çevrilmiş, ətrafı Rusiya, Türkiyə və İran kimi regionun iri dövlətləri ilə əhatələnmiş, geosiyasi baxımdan mühüm mövqedə yerləşir. Bu Azərbaycanın sabit inkişafı və regionun sabitliyi və inkişafı üçün vacib amildir.

Azərbaycan 1991-ci ildə müstəqillik əldə etdikdən sonra aktiv olaraq xarici investisiyanın daxil olmasının nəticəsində neft və təbii qaz sektorunun inkişafı və bu ehtiyatların ixracı ilə yüksək iqtisadi inkişafa nail olmuşdur. Lakin dövlət investisiyasına arxalanan tikinti sektoru kimi sahələr yüksək artım göstərsə də, son illərdə baş verən neftin qiymətində enmə və neft istehsalının azalmasının təsiri ilə iqtisadi artım səviyyəsi yavaşlayır. 2020-ci ildə neftin qiymətinin kəskin enməsi ilə maliyyə ili ərzində büdcəyə dəyişikliklər edilməsi qaçılmaz olmuş, büdcə gəlirlərində Dövlət Neft Fondundan daxil olmaların payı 47 faizdən 51 faizə yüksəldilmiş, neftin qiymətinin dəyişməsi maliyyəyə də təsirini göstərmişdir. Təbii ehtiyatlar, xüsusən də neftdən yüksək asılılıqla yanaşı, emal sənayesi, kənd təsərrüfatı kimi qeyri-neft sektorunun inkişafı geridə qalmış, iqtisadiyyatın təbii ehtiyatlardan asılılıqdan çıxması və sənaye sahəsində insan resurslarının yetişdirilməsi təcili həll edilməli məsələyə çevrilmişdir. Bundan başqa, təbii ehtiyatlardan istifadə və sənayeləşmə ilə əlaqədar ətraf mühitin çirklənməsi də kəskinləşmiş, tez bir zamanda tədbir görülməsi vacibdir.

Eyni zamanda Sovet dövründə qurulmuş olan köhnəlmiş infrastruktur iqtisadi inkişafa mane olan amillərdən biri olmaqla yanaşı, qəzalara da səbəb ola biləcəyi üçün tez bir zamanda yenilənməsinə ehtiyac vardır. Bundan əlavə, varlı və yoxsul təbəqə arasında fərqlər, şəhər və bölgələr arasında iqtisadi fərqlər, infrastrukturun inkişafında fərqlərin kəskinləşməsi həll edilməsi vacib məsələyə çevrilmişdir. Xüsusən də, bölgələrdə hələ də təmiz suya əlçatanlığın çətin olduğu yaşayış yerləri olduğu üçün sosial xidmətlərin geniş əhatədə göstərilməsi üçün infrastrukturun qurulması mühüm məsələdir.

Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan hökuməti tərəfindən 2016-cı ildə hazırlanmış milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinə əsaslanan uzunmüddətli inkişaf siyasəti olub, yüksək texnoloji yeniliklər və insan resurslarının yetişdirilməsi ilə dəstəklənən, rəqabətə davamlı iqtisadi inkişafa nail olmağın qarşısına qoyulması nəticəsində tədricən sənaye strukturunda dəyişikliklər görünür. Belə bir keçid dövründə Yaponiyanın İnkişafa Rəsmi Yardım çərçivəsində yardımlar həyata keçirərək, qarşıda duran məsələləri həll etmək üçün Azərbaycana dəstək göstərməsi yalnızca davamlı inkişaf hədəflərinin həyata keçirilməsinə deyil, həmçinin Yaponiya ilə dostluq münasibətlərinin daha da inkişafına gətirib çıxarır, bundan əlavə bütövlükdə Qafqaz regionunun sabitliyinə töhfə verməsi baxımından da önəmlidir.

2. Yaponiyanın İnkişafa Rəsmi Yardım proqramının əsas prinsipləri (Böyük hədəf): Davamlı və balanslaşdırılmış iqtisadi artıma nail olmaq və fərqlərin aradan qaldırılmasına yönəlmiş dövlət quruculuğuna dəstəyin həyata keçirilməsi

Azərbaycan hökuməti ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının istiqamətlərini müəyyənləşdirən regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı dördüncü Dövlət Proqramında (2019-2023-cü illər) davamlı inkişaf və balanslaşdırılmış inkişafın təmin olunması, rəqabətə davamlı iqtisadiyyat, sosial rifahın yaxşılaşdırılması, təbii ehtiyatlardan effektiv istifadə, ətraf mühitin qorunmasını nəzərə alan ətraf mühitin mühafizəsi sisteminin qurulması üçün mühitin yaradılmasını əsas hədəflər olaraq göstərmiş, yüksək texnoloji yeniliklər və insan resurslarının yetişdirilməsi ilə dəstəklənən rəqabətə davamlı iqtisadi inkişafın təşviqini əsas tutmuşdur.

Yaponiya 2018-ci il oktyabr ayında Azərbaycan da daxil olmaqla, Qafqaz regionunun müstəqil inkişafı üçün əməkdaşlıq siyasəti olaraq dövlət quruculuğunu həyata keçirəcək insan resurslarının yetişdirilməsinə dəstək, infrastrukturun qurulması və biznes mühitinin qurulması ilə daha cəlbedici Qafqazın qurulması üçün yardımlardan ibarət olan "Qafqaz təşəbbüsləri"ni irəli sürmüş, bu prinsiplər əsasında kənd təsərrüfatı və turizm də daxil olmaqla sənayenin şaxələndirilməsinə yönəlmiş iqtisadi inkişaf, sənaye sahəsində insan resurslarının yetişdirilməsi, bölgələr və şəhərlər arasında fərqlərin aradan qaldırılmasına yönəlmiş sosial xidmətlərin yaxşılaşdırılması əsas olmaqla, ölkənin davamlı və balanslaşdırılmış iqtisadi inkişafa nail olmağa yönəlmiş cəhdlərinə dəstək olacaq.

Bu əməkdaşlığın nəticəsi davamlı inkişaf hədəflərinə (xüsusən, hədəf 1

(yoxsulluq), hədəf 3 (səhiyyə), hədəf 4 (təhsil), hədəf 6 (su və gigiyena), hədəf 7 (enerji), hədəf 8 (iqtisadi artım və məşğulluq), hədəf 9 (infrastruktur, sənayeləşmə, innovasiya), hədəf 11 (davamlı şəhər), hədəf 12 (davamlı istehlak və istehsal)) nail olmağa töhfə verəcəyi üçün bu hədəflər ilə uyğunluğu nəzərə alaraq əməkdaşlığı həyata keçirəcəyik.

3. Prioritet sahələr (Orta hədəf)

(1) İqtisadi infrastrukturun qurulması

Elektrik enerjisi və logistik şəbəkənin yaxşılaşdırılması maneəsiz biznes fəaliyyətinin təməli olub, ölkədaxili və xarici iqtisadiyyatın canlanmasına töhfə verəcək enerji sektoru və nəqliyyat sektorunun infrastrukturunun qurulması və saxlanması və idarə edilməsi qabiliyyətinin gücləndirilməsinə dəstək olacağıq.

(2) Sənayenin inkişafı üçün infrastrukturun qurulması və sənaye sahəsində insan resurslarının yetişdirilməsi

Yüksək texnoloji yeniliklər və insan resurslarının yetişdirilməsi ilə dəstəklənən rəqabətə davamlı iqtisadi inkişafın təşviqinə gətirib çıxaracaq, bölgələrdə məşğulluğun artırılması və iqtisadi fərqlərin aradan qaldırılmasını da nəzərə alaraq, sənayenin şaxələndirilməsinə yönələn iqtisadi inkişafın əsası olacaq kiçik və orta biznesin qurulmasına və inkişafına dəstək, investisiya mühitinin qurulması, kənd təsərrüfatı və kəndlərin inkişafı, turizm kimi sahələrə dəstək göstərəcəyik.

(3) Sosial xidmətlərin yaxşılaşdırılması

Sağlamlıq və tibb, təhsil və ətraf mühit ilə bağlı tədbirlər kimi əsas sosial xidmətlərin yaxşılaşdırılmasına töhfə verəcək, əhəlinin yaşayış infrastrukturunun və keyfiyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə sosial xidmətlərin göstərilməsi üçün əsas infrastrukturun qurulmasına dəstək göstərəcəyik. Xüsusən də, bölgələrdə yaşayışın sabitliyi üçün əhəlinin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılmasına töhfə verəcək yardımlar həyata keçirəcəyik.

4. Qeydlər

Müstəqillikdən sonra yüksək inkişafa nail olan Azərbaycana yönələn digər ölkələrin yardımlarında kredit yardımı və texniki əməkdaşlıq əsas yer tutmağa başlamışdır. Neftdən asılı iqtisadiyyatdan çıxmaq və sənayenin şaxələndirilməsi, şəhər və bölgələr arasında fərqlərin aradan qaldırılmasına dəstək bir çox donor və beynəlxalq təşkilatın prioritet sahəsi olaraq göstərildiyi üçün effektiv dəstəyin həyata keçirilməsi üçün aktiv olaraq digər donörlerle məlumatlar bölüşür, əməkdaşlıq imkanlarını diqqətə alır.

Əlavə: Fəaliyyət planı

Azərbaycanda indiyədək həyata keçirilmiş Rəsmi İnkişafa Yardımın qiymətləndirilməsi barədə hesabat:

Qafqaz ölkələrinə dəstəyin qiymətləndirilməsi (Üçüncü tərəfin qiymətləndirilməsi)
(2015-ci il)

Hesabatın linki :

<https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/oda/files/000157386.pdf>